

POZNÁVÁME SVŮJ REGION

Kostel v Březí zasvěcený „Jménu Panny Marie“ s farou FOTO: ING. ALOIS KOUKOLA, CSs.

Březovská náves - horní část - vlevo silnice na Velkou Bíteš, vpravo na Rozseč FOTO: ING. ALOIS KOUKOLA, CSs.

BŘEZÍ

„Tam v dálce – vidíte, ta bílá věžička nad obzorem, to je věž březovského kostelíčka“, říkávala maminka, když nás, malé děti, seznamovala s nejbližším okolím...

Ta slova jsem si připomněl v červnu minulého roku, při cestě s italským kameramanem po silnici od Křoví na Vlkov, s cílem ukázat mu okolí města. Uchvátil ho pohled průsekem lesa za „Syslovou“ hájenkou na vlnící se krajinu s dominujícím bílým kostelíkem. Ano, bylo to Březí se svým okolím.

O původu názvu této obce, ležící asi 8 km severně od Velké Bíteše, v nadmořské výšce 527 m, nejsou jistě žádné pochybnosti. Nejvyšším bodem katastru je „Horka“, kopec severně nad kostelem, se svými 551,9 m n. m. Od „Horky“ potom krajina klesá všemi směry, pouze na jihozápadě přechází do poměrně vysoko ležící planiny, ve které se nacházejí Ondrušky.

Každá obec má svůj historický „rukopis“, který jí v průběhu věků vtiskl charakter a uspořádání:

1. Březí je centrem farnosti, do které ještě patří: Borovník, Březské, Níhov, Ondrušky a Rozseč.
2. Má dvě místní části – vlastní obec a za horizontem schované Ondrušky.
3. Má dvě centra – prostornou, širokou návěs (viz foto) s kulturním domem, obchodem, hospodou a hasičskou zbrojnicí a severně na kopečku ukryté, pěkně udržované seskupení historických staveb - kostela, fary a školy (viz foto).

Po základním úvodu se podíváme krátce do historie. Jan Tiray v r. 1900 uvádí:

„...Za starodávna byly zde dvě osady, Horní a Dolní Březí Bezprostředně u osady jest rybník patřící k Osovému. Osada Březí jest stará, neboť již v XIII. a XIV. stol. děje se zmínka o „Horním Březí“ R. 1348 uvádí se Hroznata z Březí, který koupil od Jana z Vidonína v této vesnici čtyři lány. R. 1364 měl Březí Jindřich z Ronova se zetěm Jonášem z Bechyně. Byl zde původně veliký svobodný dvůr, zemanský statek, který kolem r. 1366 náležel Eberhardovi z Březí. R. 1436 koupil zdejší svobodný dvůr od Zbyňka z Doubravice Ondřej z Březí, ale již za 10 let postoupil Ondřeji Brábkovi. Potomek Brábkův Filip dal jej r. 1499 intabulovati (zapsat do pozemkových knih, pozn. aut.) Jakubu Pivcovi z Habří a z Rojetína. Koncem XV. stol. měl Václav Urban z Březí dvůr ve vsi Jestřabí. Později byl zdejší svobodný dvůr neustále dělen...“

Bylo by možné ještě dlouze pokračovat o historii vesnice, která téměř celá (ve své rozloze kolem r. 1900) vznikla dělením zdejšího vladyckého statku. V té době jsou uváděny jako nejdéle držené rodné domy rodin: Kupských, Hálovy, Hejtmánkovy, Voborných a Melicharovy - a katastrální trati s názvy (v původním pravopise): „V ochoze, Na obětinkách, Na horce, Na černých, U jezírka, Pod horkou, U březin, Na dolinách, Na vrškách, V rybníčkách, Na kalašnici, U okruhlíce, Na outratě, Ve žlebě, Na obecnákách, Ve vlčkách, V bařinách, Na kolujnách, Na hadích horách, Na zadních honech“ aj. Názvy jistě výstižné, jazykově pestré a zajímavé.

Zajímavý byl také vývoj osídlení obce: Koncem XVI. stol. mělo Březí 15 „gruntů a podsedků“, o dvě století později to již bylo 32 domů a po dalších sto letech, v roce 1890, bylo v obci evidováno již 54 čísel. Při sčítání lidu v roce 1926 uvádí kronikář 363 osob žijících v Březí a 69 na Ondruškách, což bylo asi historické maximum. Při

sčítání v roce 1961 to už bylo pouze 253 obyvatel. V současné době žije v obci trvale 183 obyvatel v 74 číslech popisných.

Již zmíněnou nepřehlédnutelnou dominantou obce, symbolem historického kulturního dědictví a odkazu předků, je kostel, zasvěcený „Jménu Panny Marie“. Byl vystavěn společně s farou v roce 1788, v době „josefínských reform“ - rušení klášterů a regulací farností, kdy zde byla zavedena samostatná duchovní správa a zřízena škola. Do té doby bylo Březí přifařeno do Osové Bítýšky. Celé vnitřní zařízení kostela bylo tehdy převezeno ze zrušeného kapucinského kláštera v Jihlavě. V roce 1861 byla ke kostelu přistavěna štíhlá věž se třemi zvony. Za kostelem je hřbitov a v těsném sousedství zmíněná fara se školou. Škola neměla dlouho vlastní budovu, vyučovalo se v domě č. 12. Ta byla postavena až v roce 1858, potom zbořena a v roce 1879 znovu vystavěna a posléze v roce 1881 rozšířena na školu dvojtřídní.

Zejména mladým je nutno připomenout, že Evropa se nevyznačovala pouze kulturou, ale také nesmyslným válečným běsněním, které vyvrcholilo v minulém století. Vždyť do této malé obce se nevrátilo 17 mladých mužů, mnohdy ještě chlapců, kteří vykrváceli na bojištích I. světové války v letech 1914–1918.

Jak vypadají stánky kultury a vzdělanosti dnes? (viz foto)

Kostel - letošní rok bude patřit v jeho historii k nejvýznamnějším. Dokončí se poměrně rozsáhlé opravy, na které naváže událost, která svým významem přesáhne rámec farnosti. Tou bude primice místního rodáka Mgr. Blažeje Hejtmánka, plánovaná na 6. července 2007. Financování těchto oprav je umožněno zejména díky veřejným sbírkám, které organizují starostové obcí, náležejících do farnosti Březí. Ti také plánují dary z rozpočtů jednotlivých obcí. (Č. účtu: 1623792379/0800).

Fara - bohužel neobsazena, farnost je spravována naším bitešským knězem P. Bohumilem Poláčkem. Přesto ale probíhá údržba a modernizace této budovy, která je příležitostně využívána pro různé aktivity křesťanské mládeže.

Škola - sdílela stejné osudy jako v mnoha jiných malých obcích Vysočiny, jimž byla škola zrušena, proto byla v roce 1980 přestavěna na školu mateřskou - pro děti z Březí, Březského a Vlkova, částečně ji využívají i děti z Rozseče a Borovníka. Děti školou povinné dojíždějí, až na výjimky, do Osové Bítýšky.

Obecní budovy a areály doby současné:

Kulturní dům - slouží jako víceúčelová budova obecního úřadu a obsahuje: společenský sál, kancelář OÚ, veřejnou knihovnu a klubovnu mysliveckého sdružení a honebního společenství.

Požární zbrojnice - dokončená v roce 2000, kromě nutných prostor pro hasební techniku nabízí i společenskou místnost. Dle vyjádření starosty jsou místní hasiči nejaktivnější složkou veřejného života obce.

Sportovní areál - dokončením výstavby nového fotbalového hřiště s kabinami v roce 1995 začala další etapa ve sportovním životě obce, ze které vždy vycházelo několik talentovaných sportovců, kteří nacházeli uplatnění ve sportovních oddílech V. Biteše, O. Bítýšky aj. Oddíl kopané „TJ Březí – Březské“ tak získal kvalitní zázemí a lze mu jen přát mnoho sportovních úspěchů.

Stručná rekapitulace událostí posledních let:

1956 - založeno jednotné zemědělské družstvo

1975 - výstavba asfaltové silnice Březí - Březské

1980 - přestavba školy na školu mateřskou

1990 - opětné osamostatnění obce (starostou zvolen Jan Štourač 1990 - 2006)

1993 – rekonstrukce elektrické sítě
 1993 – 1995, výstavba fotbalového hřiště s kabinami
 2000 – výstavba veřejného vodovodu (společně s Ondruškami) z most. přehrady
 2000 – dostavba nové požární zbrojnice s klubovnou
 2003 – plynofikace obce včetně „místní části“ Ondrušek
 2004 – oprava fasády kulturního domu
 2005 – oprava místní komunikace náves – kostel
 2006 – oprava komunikace v Ondruškách
 2006 – 2007, oprava kostela (vnitřní omítky, zpevnění obvodových základů, jejich izolace a odvětrání, svedení okapů do kanalizace atd).

V loňských komunálních volbách bylo zvoleno nové zastupitelstvo, které postavilo do čela obce nového starostu Ing. Ladislava Melichara.

V současné době se obec potýká se stejnými problémy, jako mnoho jiných: Odliv pracovníků ze zemědělství a z toho plynoucí vyhlídňování vesnice, i když na většině zemědělské půdy dosud poměrně úspěšně hospodáří původní, v akciovou společnost transformované zemědělské družstvo „NIVA a.s.“

Přesto je třeba zmínit dva prosperující podnikatele, a to pana Urbánka, zabývajícího se dřevovýrobou a p. Miloše Tučka, úspěšného soukromého zemědělce, obdělávajícího nejmodernější technikou 180 hektarů.

Co může Březí nabídnout návštěvníkům?

Kromě pestré krajiny, která v blízkém okolí nabízí v létě pěší túry, koupání i houbaření a v zimě pak lyžování, si může turista v obci nakoupit, případně posedět v útulné hospůdce, poskytující i stravování.

Potom si může prohlédnout kostel i ostatní drobné sakrální stavby jako např.:

Boží muka, kříž u silnice do Rozseče, kříž u polní cesty a smírčí kámen stojící vlevo u silnice do Milešína, za křižovatkou na Ondrušky, vedle barokního kříže.

Za redakci Zpravodaje chci popřát Vám Březovákům hlavně zdraví a prosté lidské štěstí. Na svoji upravenou obec můžete být právem hrdí!

Alois Koukola

Březovská náves – dolní část.

FOTO: ING. ALOIS KOUKOLA, CSc.